

Kuva Lapuan patruunatehtaan rakennustyömaa 1930-luvulla. Lahjoittanut Petri Auvinen.
Lapuan patruunatehtaan museon kokoelmat. Lapuan kaupungin museot.

TOIMINTASUUNNITELMA 2024–2026

Hyväksytty hyvinvointilautakunnan kokouksessa 10.10.2024 § 129

LAPUAN KAUPUNGIN MUSEOT

Lapuan taidemuseo

Lapuan patruunatehtaan museo

Pyhälahden valokuvaamomuseo

Lapuanliikkeen museo

Lapuan kotiseutuarkisto ja historiallinen tietokanta HELEMI

SISÄLTÖ

1. JOHDANTO	3
2. HALLINTO JA HENKILÖKUNTA	3
3. TAVOITTEET JA STRATEGIA 2024–2026	5
4. NÄYTTELYTOIMINTA	7
5. KOKOELMAPOLITIIKKA	11
6. TUTKIMUS JA JULKAISUT	13
7. TALOUS	13

1. JOHDANTO

Lapuan kaupungin museoihin kuuluu kolme kulttuurihistoriallista museota ja taidemuseo, joiden tehtävä on tallentaa ja säilyttää alueensa kuvataidetta sekä aineellista ja visuaalista kulttuuriperintöä sekä harjoittaa toimialallaan näyttely- ja julkaisutoimintaa, opetusta, tutkimusta ja tiedonvälitystä. Lapuan kaupungin museoiden toimintakenttä, tallennus- ja kokoelmatehtävä, keskityy Lapualle ja Etelä-Pohjanmaalle. Museo tarjoaa elämyksiä ja tietoa ja luo näin mahdollisuuksia luovuudelle, sivistykselle, identiteettien rakentumiselle ja muutosten ymmärtämiselle.

Museolla on tärkeä tehtävä kulttuurisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunnan rakentamisessa ja hyvinvoinnin edistämisessä. Museon tehtävänä on paikallisen kulttuuriperinnön ja kuvataiteen välittäminen lapualaisille ja Lapuan lähialueen asukkaille sekä matkailijoille. Vuosi 2024 on Lapuan museoiden 26. toimintavuosi. Museo sai alkunsa vuonna 1998, jolloin Pyhälahden valokuvaamon perikunnan lahjoittamat valokuvat ja esineet järjestettiin museoksi.

Lapuan kaupungin museot sijaitsevat Lapuan keskustassa, Kulttuurikeskus Vanhassa Paukussa. Kaupunki osti teollisuusalueen patruunatehtaalta tehdasrakennuksineen vuonna 1993. Kulttuurikeskus Vanha Paukku ja museoiden alue kuuluu valtakunnallisesti merkittäviin rakennettuihin kulttuuriympäristöihin. Museot ovat avoinna yleisölle säännöllisesti ympäri vuoden ja niihin on vapaa pääsy kaikille kiinnostuneille.

Museokokonaisuus jakautuu Lapuan taidemuseoon sekä kulttuurihistorialliseen yksikköön, joka koostuu Lapuan patruunatehtaan museosta, Pyhälahden valokuvaamomuseosta, Lapuanliikkeen museosta ja Lapuan kotiseutuarkistosta. Kokoelmatyötä on kehitetty muun muassa luomalla kulttuuriperinnön sähköinen palvelu HELEMI. Yhteistyö alueen koulujen kanssa on aktiivista ja kaupungin kulttuuriopetus suunnitelman (KOPS) mukaista.

Suunnitelmakauden vuosina 2024–2025 keskittään erityisesti vuonna 2021 aloitetun Lapuan patruunatehtaan museon näyttelyuudistuksen toteuttamiseen. Museon koko näyttely- ja palvelukonsepti uudistetaan sekä sisällöllisesti että ulkoasultaan. Uusi perusnäyttely avataan, kun tehdään viikimisajankohdasta on kulunut sata vuotta. Kulttuurihistoriallisten museoiden yleisö- ja kokoelmatyöhön sekä opastuksiin saadaan vuorovai-
kutteisuuksia.

Museon asiakkaita ovat myös ne ihmiset, jotka eivät tietoisesti hakeudu museon palveluiden ääreen. Esimerkiksi Lapuan taidemuseon kokoelmiin kuuluvat Kari Ovaskan veistokset, jotka sijaitsevat Kulttuurikeskus Vanhan Paukun piha-alueella ja Pajakappelissa, ovat läsnä ihmisten elämässä. Samoin kaupungintalolle sijoitetut kokoelmateokset ja muissa kaupungin julkisissa rakennuksissa oleva taide on ihmisten nähtävillä. Ihmisten arkea ovat myös rakennettu kulttuuriperintö ja kulttuuriympäristöt, joita museot vaalivat. Lapuan patruunatehtaan museon uudistuksen yhteydessä tehdasmiljöössä sijaitsevien rakennusten historiatietoa tulla esittämään QR-koodien avulla.

Museotyönä kulttuuriperinnön ja taiteen toimintaympäristön vahvistamista tehdään pienillä resursseilla kustannustehokkaasti. Vuonna 2023 olimme *Kunta ikkuna* -tilastossa ykkössijalla museoiden ilmaiskäyntien lukumäärässä suhteessa väkilukuun. Tulevaisuudessa valtionosuuden pysyminen vähintään nykyisellä tasolla on edellytys, joka mahdollistaa ammattimaisen museotoiminnan Lapulla. Amanuenssi sai vakituisen työsuhteen ja on kolmas museoammatillinen työntekijä Lapuan kaupungin museoissa 1.1.2024 alkaen. Toimikauden aikana museoiden ja arkistojen nimet muutetaan suomen kielen mukaisesti kirjoittamalla taidemuseo, valokuvaamomuseo, patruunatehtaan museo ja kotiseutuarkisto pienin alkukirjaimin.

Toimintasuunnitelman toimitti *Ritva Pulkkinen*, intendentti, Lapuan kaupungin museot

2. HALLINTO JA HENKILÖKUNTA

2.1. HALLINTO

Lapuan kaupungin harjoittama museotoiminta on organisoitu yhdeksi hallinnolliseksi kokonaisuudeksi, joka kaupungin organisaatiossa kuuluu hyvinvointilautakunnan alaisuuteen. Museo toimii kulttuuripalveluiden yksikössä, jonka toimintaa johtaa ja organisoii kulttuuripäällikkö. Kulttuuripalveluiden toimintaa ohjaa kaupungin hallintosääntö ja vuosittaiset toimintasuunnitelmat.

Lapuan kaupungin museoiden omistajana on kunta. Lapuan kaupunki on saanut museosta vakituista valtionosuutta vuodesta 2018 lähtien. Opetus- ja kulttuuriministeriö päättää museolain ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain nojalla museoiden valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävistä museoiden perusrahoituksen

ja henkilötyövuosien määrästä vuosittain. Vuonna 2024 museolle on vahvistettu 3,5 henkilötyövuotta valtionosuuden laskentaperusteeksi.

Museolaki edellyttää, että valtionosuutta saavalla ammatillisella museolla on monivuotisia tavoitteita, toimintaa ja taloutta koskeva suunnitelma sekä kokoelmapoliittinen ohjelma. Toimintasuunnitelma ja kokoelmapoliittinen ohjelma ohjaavat museon työtä merkittävästi: niissä määritellään ja perustellaan museo- ja kokoelmatyön tavoitteet, periaatteet ja käytännöt.

Museolaki (314/2019) määrittelee museotoiminnan tavoitteet ja tarkoitukset, kuten kulttuuri- ja luonnonperinnön säilyttämisen, tutkimuksen edistämisen ja yleisötyön tukemisen. Kansainvälisen museoneuvoston (ICOM) eettiset säännöt asetavat vähimmäisvaatimukset museoiden ja niiden henkilökunnan ammattimaiselle toiminnalle. Ne toimivat yleisenä eettisenä ohjenuorana museoalan ammattilaisille. Laki kuntien kulttuuritoiminnasta (166/2019) ohjaa kuntien kulttuuritoimintaa, mukaan lukien museotoiminta, ja korostaa kulttuuripalveluiden saavutettavuutta ja monipuolisuutta.

Opetus- ja kulttuuriministeriön museopoliittisen ohjelman 2030 ja kulttuuripoliittisen selonteon 2040 tavoittena on luoda Suomeen museoiden avulla kulttuurista vahvistava ja yhdistävä voima. Museo inspiroi rakentamaan kestävämpää, elinvoimaisempaa ja inhimillisempää tulevaisuutta.

2.2. HENKILÖKUNTA

Museolla on kolme päätoimisessa palvelussuhteessa työskentelevää museoalan asiantuntijaa, jotka ovat intendentti, amanuenssi ja museolehtori. Museoammatillisilla työntekijöillä on tehtävään soveltuva korkeakoulututkinto ja suoritettut museologian perusopinnot. Museolla on riittävä määrä muuta henkilöstöä, sillä koko henkilökunnan kooksi on laskettu 6,5 henkilötyövuotta (vuonna 2023).

Museon toiminnasta vastaa intendentti, jonka vastuulla on johtaa ja kehittää taidemuseon ja kulttuurihistoriallisen yksikön toimintaa. Intendentin tehtäviin kuuluu vastata museon näyttely- ja kokoelmatyöstä sekä palveluista. Tutkimustyön ja asiantuntijatehtävien lisäksi intendentti hoitaa museon hallintoon liittyviä asioita, tekee kustannuslaskelmia, taloussuunnittelua ja tiedottamista sekä esihenkilön tehtäviä kulttuuripäällikön sijaisena toimiessaan.

Amanuenssin tehtäviä ovat taidemuseon ja kulttuurihistoriallisten museoiden näyttelyiden suunnittelu ja toteutus sekä kokoelmatyö ja arkistointi. Tutkimus on amanuenssin työn perusta. Amanuenssin tehtäviä ovat myös julkaisut ja asiakaspalvelu tietopyynnöissä.

Museolehtorin työtehtäviä ovat taidemuseon ja kulttuurihistoriallisten museoiden näyttelyiden suunnittelu ja toteutus sekä yleisötyön suunnittelu ja opastukset, kokoelmanhallinta, julkaisut ja tutkimus.

Lisäksi museoissa työskentelevät päätoimisesti kulttuuripäällikkö (25 %), kulttuurisihteeri (25 %) ja Vanhan Paukun kulttuurikeskuksen kanssa yhteinen myyntisihteeri (25 %). Museomestarina toimii kulttuurikeskuksen yhteinen vahtimestari (25 %). Taidemuseon asiakaspalvelussa työskentelee yksi työntekijä.

Kulttuuripäällikkö osallistuu museoiden johtaviin talouden ja hallinnon tehtäviin, hankesuunnitteluun ja verkostointiin alueellisesti, valtakunnallisesti ja kansainvälisesti. Kulttuuripäällikkö toimii esittelijänä museoasioissa kaupungin hallinnon suuntaan.

Kulttuurisihteeri toimii avustavissa talouden ja hallinnon tehtävissä sekä tapahtumatuotannossa ja tiedottamisessa. Kulttuurihistoriallisten näyttelyiden ja Patruunagallerian neuvontaa, opastusta ja valvontaa.

Myyntisihteeri vastaa museon opastuspalveluiden myynnistä, matkailullisesta tuotteistamisesta, kulttuurihistoriallisten museoiden opastuksista ja tiedotuksesta. Museoiden rooli alueiden vetovoimaisuuden ja elinvoimaisuuden kehittämisessä on keskeinen.

Lapuan taidemuseon asiakaspalvelija hoitaa taidemuseon avoinnapitoa, asiakaspalvelua, valvontaa, museokorttien rekisteröintiä ja museokauppaa. Museon asiakaspalvelusta oli ostopalvelusopimus yrittäjän kanssa vuosina 2006–2022. Muutos museon asiakaspalvelun hoitamisessa tapahtui vuonna 2023, jolloin asiakaspalvelu jäi kokonaan kaupungin hoidettavaksi. Nykyisin taidemuseon asiakaspalveluun on osoitettu työpaikka yhdelle työttömälle työnhakijalle. Taidemuseon asiakaspalvelu hakee täysin toimivaa muotoa. Museon toiveena on saada asiakaspalveluun vakituinen työsuhte 30 tunnin viikkotuntityönä asiakaspalvelua ja avoinnapitoa hoitamaan. Asiakaspalvelijalla on merkittävä rooli koko kulttuurikeskuksen asiakkaiden ja matkailijoiden palvelussa.

Useiden eri aloja edustavien museoiden ylläpitäminen vaatii yhteistyötä ja verkostoitumista eri toimijoiden kanssa sekä rahoituksen hankkimista museotoiminnan edistämiseen kansallisia ja EU-rahoitushakuja hyödyntäen. Hankkeiden avulla on mahdollista saada ylimääräistä henkilöstöä ja asiantuntijaresursseja. Kehittämishankkeiden myötä voidaan myös etsiä ja kokeilla uusia toimintatapoja museopalveluiden järjestämisessä.

Kansainvälinen taiteilijaresidenssi aloitti toimintansa kulttuurikeskus Vanhassa Paukussa syksyllä 2015. Kulttuuripääällikkö tai -tuottaja vastaavat residenssitoiminnasta; toimintaa on supistettu tuottajan tehtävän palkan jäädyttämisen vuoksi vuoden 2024 alusta alkaen. Residenssitoiminnasta vastaava henkilö huolehtii residenssitoiminnan organisoimisesta, järjestäen taiteilijoiden, hakukutsut, valinnan, vierailusopimukset ja vierailuohjelman.

3. TAVOITTEET JA STRATEGIA 2024–2026

Tässä esiteltyjä Lapuan kaupungin museoiden strategisia painopisteitä käsitellään myös Lapuan kaupungin *Onnen resepti* -strategiassa 2023 - ja Etelä-Pohjanmaan kulttuuristrategiassa (2019–2025).

Lapuan kaupungin museoiden visiona on, että Lapualla on ajankohtaisimmat museot ja innostuneimmat asiakkaat. Museotyössä keskitytään toiminnan yleisten tavoitteiden toteutumiseen ja toimintatapojen kehittämistä koskeviin linjauksiin. Kokoelmatyö ja digitaalisuus nousevat omiksi kehittämiskokonaisuuksiksi. Museot nostetaan esiin asiantuntijoina, kumppaneina ja mahdollistajina. Museot tarjoavat elämyksiä ja tietoa, ja luovat näin mahdollisuuksia luovuudelle, sivistykselle, identiteettien rakentumiselle ja muutosten ymmärtämiselle.

Museoilla on tärkeä tehtävä kulttuurisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestävästä yhteiskunnan rakentamisesta ja hyvinvoinnin edistämisestä. Opetus- ja kulttuuriministeriön kulttuuripoliittisessa toimeenpanosuunnitelmassa (2024) tunnustetaan kulttuuripolitiikan yhteys muihin politiikka-aloihin ja ehdotetaan yhteistä hallituskausiensa yli jatkuvaa poliittista linjaa kulttuurin asioiden edistämiseen.

3.1. LAPUAN TAIDEMUSEO

Lapuan taidemuseo on vakiinnuttanut asemansa taidemuseokentässä ja sen toimintakonsepti on osoittautunut toimivaksi. Taidemuseon korjauksen vuonna 2006 suunnitteli arkkitehti ja akateemikko Juha Leiviskä (1936–2023), joka on myös suunnitellut taidemuseolle lisärakennuksen. Uudisrakennuksen toteuttamisaikataulua on käsitelty kaupunginhallituksessa viimeksi vuonna 2024 Kulttuuri- ja yrityskeskus Vanhan Paukun alueen kaavan vahvistamisen yhteydessä.

Etelä-Pohjanmaan taidemuseo, Nelimarkka-museo, toimii alueellisena vastuumuseona. Nelimarkka-museo hoitaa alueemme taidemuseotehtävää. Lapuan taidemuseo on toinen taidemuseo Etelä-Pohjanmaalla. Alueella toimii myös nykytaiteeseen profiloitunut Seinäjoen taidehalli, joka sijaitsee taide- ja kulttuurikeskus Kalevan Navetassa.

Lapuan taidemuseon perusajatuksena on antaa Lapuan kaupungin ja koko maakunnan asukkaille mahdollisuus tutustua taiteeseen omalla alueellaan ja tätä kautta kasvattaa yleisöä ymmärtämään erilaisia näkökulmia ja herättämään vuoropuhelua ilmiöiden merkityksistä.

Näyttelypolitiikan taustalla on ollut paikkakunnan ja seudulla syntyneiden taiteilijoiden esiin tuominen sekä maakunnan taiteilijoiden esittely. Näyttelyt muotoutuvat paikallisen, kansallisen ja kansainvälisen taiteen vuoropuheluna. Kaupunki pitää aktiivisesti yhteyttä eurooppalaisiin ystävyyskaupunkeihinsa. Yhteistyöstä on saatu paikkakunnalle kansainvälistä näkökulmaa myös kuvataiteen kautta. Residenssitoiminta edistää Lapuan kansainvälisyyttä.

Toimintansa alusta saakka Lapuan taidemuseo on tehnyt erityisen ansiokkaasti museokasvatustyötä päivähoiton, peruskoulun, lukion ja ammatillisen koulutuksen taiteen ja kulttuurin opetuksen kanssa. Taidemuseonäyttelyissä on korostunut moniaikaiset teemat ja monilukutaito, jotka toteutetaan KOPS-opetussuunnitelman (2023) mukaan.

Museopedagogista toimintaa jatketaan edelleen uusia yhteistyömuotoja kehittäen. Toiminnalla halutaan tukea päivähoiton ja koulun monialaista ja taideaineiden opetusta, antaa koululaisille tietoa ja käsitys taidemuseon toiminnasta jo omalla paikkakunnalla sekä herättää kiinnostusta kuvallisen alan opiskeluun. Vuoden 2024 aikana otetaan käyttöön laajennettu kulttuurikasvatussuunnitelma toisen asteen oppilaitoksille, mm. patruunatehtaan museon osallistava opastuskäynti sisällytetään suun-

nitelmaan. Eri ikäisiä aikuisia tavoitellaan museo- kasvatuksellisiin työpajoihin ja opastuksiin. Vuonna 2024 hyväksytty Lapuan kaupungin kulttuurihyvinvointisuunnitelma on myös pohjana museoiden yleisötyössä.

Maakunnassa toimivat taidemuseot ja taidehallit aloittivat vuonna 2009 keskinäisen yhteistyön museopedagogiikan parissa. Yhteistyöllä kehitetään maakunnallista museokasvatusta ja luodaan malleja sen toteuttamiseen.

Etelä-Pohjanmaan kuvataide- ja galleriaverkosto (2014) tuo yhteen alueen kuvataidetoimijat ja järjestää Vuoden nuori eteläpohjalainen taiteilija -haun. Nelimarkka-museo organisoii haun yhteistyössä kuvataide- ja galleriaverkoston kanssa. Verkoston muodostama jury valitsee joka 2. vuosi tunnustuksen saajan, Vuoden nuoren eteläpohjalaisen taiteilijan. Vuonna 2024 verkosto on toiminnut 10 vuotta ja valitsee nuoren taiteilijan viiden kerran.

3.2. KULTTUURIHISTORIALLINEN YKSIKKÖ

Kulttuurihistoriallisen yksikön toiminnan tavoitteena ja tehtävänä on paikallisen, lapualaisen ja eteläpohjalaisen, kulttuuriperinnön vaaliminen ja historian tunnettavuudesta sekä sen hyödyntämisestä huolehtiminen. Käytännössä yksikön toiminta näkyy parhaiten yleisölle museoiden näyttely-, tapahtuma- ja yleisötyön järjestämisenä sekä museokokoelmien ylläpitämisenä. Lisäksi yksikön vastuulle kuuluu kotiseutuarkiston ylläpito.

Kulttuurihistoriallinen aineisto Lapuan kaupungin museoissa on ainutlaatuinen: muun muassa Pyhälahden valokuvaamo on ollut keskeisessä roolissa Lapuan kulttuuriperinnön, lapualaisten muotokuvien, kaupungin rakennuskannan muutosten ja Lapuan liikkeen dokumentoijia. Pyhälahden valokuvaamomuseon perusnäyttely uusittiin vuonna 2019.

Suunnitelmakauden painopistealueet ovat Lapuan patruunatehtaan museon perusnäyttelyn uusiminen, näyttelyn ja yleisötyön konseptointi. Kulttuurihistoriallisten museoiden kokoelmien saavutettavuus, luettelointi, digitointi ja julkaisu- alustojen kehitystyö ovat museoiden ydintyötä.

Osa taidemuseon kokoelmista ja Lapuan kotiseutuarkiston arkistotilat sijaitsevat säilytystilassa Välikujalla Kipinässä. Kulttuurihistoriallisten museoiden esineistöä säilytetään Rahkatiellä ja Pa-

talauksessa. Vuosina 2024–2025 Rahkatien ja nk. Peltihallin säilytystiloille etsitään asianmukaisia tiloja.

Kokoelmatyössä jatketaan kulttuurihistoriallisten museoiden aineiston ja esineistön luettelointia, dokumentointia, digitointia ja julkaisua. Laajojen kokoelmien hallintaan haetaan avustuksin lisäresursseja alan työvoiman palkkaamiseksi. Kokoelmien tallennustyötä edistetään museoammatillisen henkilökunnan johdolla aputyövoimalla, jota pyritään hankkimaan erilaisilla avustuksilla ja hankkeilla. Kokoelmapoliittinen ohjelma 2024–2028 päivitetään kokoelmien hallinnan työkaluksi aikaisemman ohjelman pohjalta.

Erityistä huomiota kiinnitetään myös kokoelmien digitalisointiin ja sähköiseen jakamiseen. Tässä palvelee erityisesti Lapuan kaupungin museoiden hallinnoima Lapua-tietokanta HELEMI. Se on saatavutettava vuorovaikutteinen paikallishistorian ja kulttuuriperinnön tietopankki, joka toimii verkossa.

Lapuan taidemuseon kokoelmanhallintaohjelmistona on käytetty Muusaa, mutta siitä luovuttiin, koska ylläpitokustannus oli liian kallis. Kaupungin ICT-puolen kanssa on valmisteltu uuden kokoelmanhallintajärjestelmän käyttöönottoa. Museo on selvittänyt mahdollisuudet ottaa yksi järjestelmä kaikkien Lapuan kaupungin museoiden yhteiseen käyttöön ja näin kaikki museot siirtyisivät uuden järjestelmän piiriin. Järjestelmäratkaisuksi on valikoitunut avoimen lähdekoodin Omeka S -järjestelmä, joka antaa monipuoliset mahdollisuudet sekä taideteosten että kulttuuriperintöaineiston jäsentämiseen ja luettelointiin. Omekan toimintojen kautta myös aineiston avaaminen kansallisessa Finna-tietokannassa on mahdollista.

Finna-jakamiseen liittyen Lapuan taidemuseo on mukana Porin taidemuseon hallinnoimassa hankkeessa, jonka tavoitteena on koota Omekassa olevaa kokoelma-aineistoa ja avata sitä Finnassa sekä linkittää sitä muihin tietolähteisiin. Tässä Verkossa rikkaammaksi -hankkeessa on tavoitteena luoda toimintamalli kokoelmien avoimeen ja vuorovaikutteiseen julkaisemiseen Finna.fi-palvelussa. Porin ja Lapuan lisäksi yhteistyökumppaneina ovat Lönströmin taidemuseo ja Jyväskylän yliopiston avoimen tiedon keskus. Hankkeen avulla parannetaan pienten museoiden kykyä edistää kokoelmien digitaalista saatavuutta. Hankkeessa luodaan aineistojen julkaisemiseen toimintamalli, jonka suunnittelussa hyödynnetään avoimen lähdekoodin ratkaisuja Wikidataa ja Omeka S -julkaisu- alustaa. Hankkeessa mahdollistetaan yleisön osallis-

tuminen kokoelmatietojen rikastamiseen. Hanke jatkuu vuoden 2025 puolelle. Hankkeen aikana Ku- vaston ja Museoviraston välinen Taidekokoelmat verkko- sopimus on irtisanottu, ja vuoden 2024 loppuun mennessä Porin ja Lönnströmin taidemu- seo joutuvat poistamaan Finnasta hankkeen ai- kana julkaistut kokoelmateosten tekijänoikeudel- liset teoskuvat. Pyhälahden valokuvaamomuseon kokoelman tekijänoikeuksista vapaat valokuvat on julkaisematta alustalla, testiajo on tehty vuonna 2023.

Seinäjoen museot toimii alueellisena vastuumu- seona koko Etelä-Pohjanmaan alueella. Seinäjo- en museot koordinoi maakunnallista kulttuuriym- päristö- ja kulttuuriperintöyhteistyötä. Lapuan kaupungin museoiden intendentti ja amanuenssi kuuluvat kulttuuriperintöä edistävään ryhmään. Syyskuussa 2024 työryhmien kokoontumisessa suunnitellaan ja pilotoidaan eri toimijoiden välisiä toimintamalleja, joilla edistetään ja vahvistetaan eteläpohjalaista kulttuuriperintöä. Tavoitteena on tarinallistaa ja digitalisoida maakunnallista ja pai- kallista kulttuurihistoriaa siten, että sitä voidaan hyödyntää niin kulttuuri- ja kotiseututoiminnas- sa sekä arjen osana kuin esimerkiksi matkailussa. Kulttuuriperintöyhteistyön yhtenä päämääränä on kannustaa ja luoda mahdollisuuksia kulttuuripe- rinnön hyödyntämiseen kulttuurimatkailulle, elin- keinoelämälle ja muulle toiminnalle.

Kulttuurihistoriallisten museoiden sisältöjä tul- laan liittämään entistä vahvemmin osaksi koulu- jen kulttuurikasvatussuunnitelmia kehittämällä museoiden yleisötyötä. Yleisötyössä ja museoiden elävöittämisessä tehdään yhteistyötä lapualais- ten yhteisöjen kanssa erityisesti Kulttuurikeskus Vanhan Paukun toimijoiden, Lapuan kaupungin- kirjaston, kansalaisopiston, musiikkiopiston, taide- koulun, Pohjanmaan valokuvakeskus ry:n, Teatteri Lapua ry:n ja alueen yritysten kanssa.

4. NÄYTTELYTOIMINTA

4.1. LAPUAN TAIDEMUSEO

Lapuan taidemuseo on valtakunnallinen toimija, jonka näyttelytoiminta on korkeatasoista ja am- mattimaista. Lapuan taidemuseo järjestää kolme näyttelyä vuosittain. Museo esittelee erityisesti pohjalaista taidetta, nuorten taiteilijoiden tuotan- toa, ulkomaista taidetta (erityisesti eurooppalaiset ystävyyskunnat) sekä teemoittaa yhteisnäyttely- kokonaisuuksia. Taidemuseo koostaa omista koko-

elmista näyttelyitä. Taidemuseo sijoittaa kokoel- mateoksia kaupungin julkisiin tiloihin.

Taidemuseon näyttelytoimintaa hoitaa inten- dentti, museolehtori ja amanuenssi kulttuuripää- likön avustuksella. Taidenäyttelyt toteutetaan kut- sunäyttelyperiaatteella. Tämä antaa taidemuseolle mahdollisuuden esitellä erilaisia teemoja, taitei- lijoita ja nykytaiteen ilmiöitä. Näyttelyt tarjoavat monipuolisia näkökulmia, uutta nähtävää ja koke- mista.

Näyttelysuunnitelma 2024–2026:

Kaikki oikeudet muutoksiin pidätetään.

2024	2025	2026
Kevät HORISONTTI 8.2. – 25.5.2024	MINNA TUOHISTO- KOKKO 15.2.2025 – 24.5.2025	RAUNO LEPISTÖ 14.2.2026 – 23.5.2026
Kesä KOKOELMA- NÄYTTY 8.6. – 7.9.2024	ANTTI OJALA 7.6.2025 – 13.9.2025	HELI KURUN- SAARI TOMMI TOIJA 6.6.2026 – 12.9.2026
Syksy ANSSI KASITONNI 21.9.2024 – 25.1.2025	TAITEILIJOIDEN JAPANI 27.9.2025 – 24.1.2026	TYÖHUONEEL- LA 26.9.2026 – 23.1.2027

Suunnitelmakauden 2024–2026 näyttelyissä on panostettu monipuolisiin ja ajankohtaisiin teemoi- hin. Lapuan Taidemuseo tarjoaa mielenkiintoisia nykytaiteen näyttelyitä ympäri vuoden. Näytte- lyt ovat kaikille avoimia ja ilmaisia.

HORISONTTI

8.2.–25.5.2024

Lapuan Taidemuseon näyttely koostuu Kimmo Kaivannon, Anni Kinnusen, Anna Pekkalan, Aleksii-na Salmen, Kirsimaria E. Törösen ja Jaakko Kahilaniemen teoksista. Näyttelyn kuraattori Veikko Halmetoja.

Maan ja taivaan raja, taivaanranta, horisontti. Se on kaukana. Joskus metsä, vuoret tai kaupungin siluetti peittää sen. Tiedämme silti, että se on olemassa. Sanotaan, että maisema katoaa horisonttiin. Todellisuudessa juuri horisontti on se, joka saa ihmisen näkemään kuvan maisemana. Horisontti rakentaa maiseman jopa täysin abstraktiin maalaukseen. Tapa katsoa maisemaa on niin perinteinen, ettei edes nykyinen visuaalisen materiaalin tulva ole sitä muuttanut.

Kesällä 2024 museossa on kokoelmanäyttely Aurinkomyrsky ja muita sommitelmia

Teoksia Lapuan taidemuseon, Nelimarkka-museon/ Etelä-Pohjanmaan taidemuseon, Pirkanpohjan taidekeskuksen ja Seinäjoen kaupungin kokoelmista

8.6.–7.9.2024

Eteläpohjalaiset taidekokoelmat:

- Lapuan taidemuseon kokoelmat
- Seinäjoen kaupungin kokoelmat
- Nelimarkka-museo, Etelä-Pohjanmaan taidemuseon kokoelmat, Alajärvi
- Pirkanpohjan taidekeskuksen kokoelma, Ähtäri

Näyttelyssä esitetään Etelä-Pohjanmaan maakunnan taidemuseoiden ja taidetoimijoiden kokoelmia. Kokoelmista on valittu näyttelyyn pääosin abstraktia, ei-esittävää, taidetta. Kokoelmia tarkastelemalla nähdään, miten eteläpohjalaiset kokoelmat ovat syntyneet eri tavoin. Eteläpohjalaisissa kokoelmissa on maalauksia, grafiikkaa, piirroksia ja veistoksia sekä uudempaa nykytaidetta. Näyttelyssä painotetaan alueen kuvataideverkoston yhteistyötä maakunnan taidevarantojen saavutettavuuden ja hyvinvoinnin lisääjänä.

Syksyllä 2024 avautuu "Retro-spektri" Anssi Kasitonnin yksityisnäyttely

21.9.2024–25.1.2025

Kuraattori: Anssi Kasitonni yhteistyössä Lapuan Taidemuseon henkilökunnan kanssa.

Taiteilija: Anssi Kasitonni -taiteilijanimi, Anssi Heinenen

Ars Fennica -palkitun Anssi Kasitonnin "Retro-spektri"-näyttely pitää sisällään taiteilijan teoksia vuosilta 2013–2023, keskittyen veistoksiin ja lyhytelokuviin. Yksi videoteoksista saa Lapuan Taidemuseossa ensi-illan. Kasitonnille ominaiseen tyyliin teokset ovat usein saaneet vaikutteita populaarikulttuurista sekä erilaisista alakulttuureista. Teosten materiaalit vaihtelevat pahvista pronssiin ja lasikuidusta kultaan. Ylevä henki ja matalaotsainen meno lyövät kättä niin ideatasolla kuin toteutuksessa. Teoksista välittyvä tekemisen ihana vaiva ja luovuuden riemu on kokemus. Näyttelyprosessin aikana Anssi Kasitonni valittiin Below Zero -taidepalkinnon voittajaksi. Taidepalkinto jaettiin nyt neljättä kertaa. Below Zero on brittiläinen nykytaidepalkinto suomalaisille taiteilijoille, jotka ovat kehittymässä kansainvälisellä urallaan. Palkinnon järjestävät Beaconsfield-galleria, Suomen Britannian- ja Irlannin-Instituutti sekä Serlachius-museot. Beaconsfieldissa toteutettava teostuotanto käsittää luovan työn mentorointia residenssin aikana, näyttelyn Lontoossa ja Serlachius-museossa Mäntässä.

Keväällä 2025 avautuu Sielun peili Minna Tuohisto-Kokon yksityisnäyttely

15.2.–24.5.2025

Näyttelyssä hän keskittyy isojen teoskokonaisuuksien valmistamiseen, materiaalina on pääasiassa peililasi. Tuohisto-Kokko edustaa hyvin marginaalista ja harvinaista studiolasitaiteen osaamista. Se pitää sisällään muun muassa lasimaalaukset ja lasiveistokset. Hänen työskentelynsä keskiössä on lasin leikkaaminen ja teosten rakentaminen erilaisilla tekniikoilla. Työskennellessään taiteilija prosessoi elämäänsä liittyviä aiheita ja teoksissaan hän pyrkii saamaan esille tietynlaisen mielenrauhan. Taiteessaan hän pohtii luonnon kulkua, elämää ja sekä luopumisen teemaa. Hän haluaa teoksillaan pysäyttää ihmiset hetkeksi miet-

timään omaa suhdettaan elämäänsä, läheisiinsä ja luontoon. Mitä on pyhyys meidän arjessamme, onko pyhää ilman arkea?

ANTTI OJALA **7.6.2025– 13.9.2025**

Kuvataiteilija Antti Ojalan 90-vuotisjuhlanäyttely toteutetaan yhdessä taiteilijan kanssa hänen omista kokoelmistaan ja taidemuseon talletuskoelmasta.

SILTOJA JA SOLMUKOHTIA **Suomalaisten taiteilijoiden Japani Lapuan taidemuseossa** **27.9.2025–24.1.2026**

Japani kiehtoo mielikuvitustamme tavalla, mihin mikään muu maa tai kulttuuri ei pysty. Monet suomalaiset taiteilijat ovat matkustaneet maassa, opiskelleet Japanin perinteisiä taidemuotoja ja inspiroituneet sen ainutlaatuisesta hengestä. Lapuan taidemuseossa syyskuussa 2025 avautuvassa näyttelyssä kuusi eturivin taiteilijaa tähyää itäiseen horisonttiin. Näyttelyn antiikkiset ukiyo-e puupiirroksot tarjoavat myös näyttelyvieraille kurkistusikkunan vanhan Japanin hurmaaviin maisemiin.

Näyttelyssä siltoja ja solmukohtia Japanin ja Suomen välille punovat keraamikko Ulla Fogelholm, kuvataiteilija Anita Jensen, taidegraafikot Inari Krohn, Kari Laitinen ja Tuula Moilanen sekä kuvanveistäjä Jarmo Vellonen. Näyttelyn ukiyo-e puupiirroksot ovat Tuula Moilasan kokoelmasta. Näyttelyn kuraattorina toimii taidehistorioitsija, FT Irene Wai Lwin Moe.

RAUNO LEPISTÖ **14.2.2026–23.5.2026**

Näyttely aloittaa Lapuan taidemuseon 20-vuotisjuhlavuoden ohjelman. Edesmennyt kuvataiteilija Rauno Lepistö on toiminut koko ikänsä taiteilijana Lapualla. Hänet on valittu juhlavuoden alkuun edustamaan taiteilijan pitkäaikaista elämäntyötä omalla paikkakunnalla. Näyttelyssä nähdään taidemuseon kokoelmista Lepistön tuotantoa.

HELI KURUNSAARI & TOMMI TOIJA **6.6.–12.9.2026**

Lapualaislähtöisten kuvataiteilijoiden Heli Kurunsaaren ja Tommi Toijan yhteisnäyttelystä vastaa museon henkilökunta ja sen teemaa on pohdittu yhteistyössä taiteilijoiden kanssa elokuussa 2024.

Heli Kurunsaari (s. 1971 Lapua) on Helsingissä asuva ja työskentelevä kuvataiteilija. Kurunsaari käsittelee taiteessaan ihmisyyttä ja ihmisen kuulumista ympäristöönsä ja historiaansa. Hän pohtii teoksissaan mitä kaikkea kannamme mukamme, välitämme ja siirrämme eteenpäin uusille sukupolville. Kurunsaari työskentelee yhden laatan puupiirrosteknikalla. Teokset rakentuvat päällekkäisistä japaninpaperille vedostetuista öljyvärikerroksista. Työskentely sisältää myös monia monotypiatekniikan elementtejä.

Tommi Toija (s. 1974 Lapua) on Helsingissä asuva ja työskentelevä kuvanveistäjä. Toija tunnetaan etenkin lempeän kapinallisista, ympäristöään suurin silmin ihmettelevistä veistoshahmoista. Toijan teokset ovat keramiikka- ja pronssiveistoksia, puureliefejä, suuria paperipohjaisia teoksia ja pieniä piirroksia. Toija tutkii ihmisen haavoittuvuutta ja yksinäisyyttä arkkityyppisissä hahmoissaan, jotka hänen mukaansa eivät ole miehiä eivätkä naisia, eivät vanhoja tai nuoria, vain ihmisiä. Sekä hahmojen sisäinen maailma että ulkoinen olemus huokuvat todellisia kokemuksia ja oikeaa elämää. Oivaltavan huumorin lisäksi taiteilijan tuotannossa ovat läsnä myös elämän synkemmät sävyt, mutta usein empatian ja lämmön kautta siivilöityinä.

TYÖHUONEELLA **26.9.2026 – 23.1.2027**

Kuraattori Veikko Halmetojan taiteilijavalinnat ovat Riikka Lenkkeri, Moosa Myllykangas ja Timo Vuorikoski sekä neljäntenä taiteilijan on ”mediataiteilija, jonka nimeä kuraattori ei ole vielä päättänyt. Työhuoneella-näyttely avaa kuvataiteilijan työtä ja työskentelyä usealla eri tasolla. Työhuone voi olla arkinen verstaas tai se voi olla inspiraation lähde, joka vaikuttaa teosten sisältöihin. Joka tapauksessa työhuone on paikka, jossa teosideat syntyvät ja teokset valmistuvat. Joskus työhuone voi olla enemmän mielentila kuin konkreettinen tila. Kum tekoprosessi irtaantuu paikasta, joltain konkreettista häviää. Tässä näyttelyssä paikasta on tahdotu pitää kiinni. Näyttely on kurkistus verstaaseen, hiilipölyyn ja maalin tuoksuun. Mukana on piirroksia ja maalauksia, mutta myös veistoksia, installatioita ja medistaidetta.

4.2. KULTTUURIHISTORIAALLISET MUSEOT

Kulttuurihistoriallisen yksikön perusnäyttelyistä Pyhälahden valokuvaamomuseon, Lapuan patruunatehtaan museon ja Lapuanliikkeen museon näyttelytilat sijaitsevat kulttuurikeskuksen Isossa Tehtaassa. Ne ovat hyvin saavutettavat ja soveltuvat hyvin tarkoitukseensa. Museoiden perusnäyttelyt on toteutettu alunperin vuosina 2006–2008 lukuun ottamatta Pyhälahden valokuvaamomuseon perusnäyttelyä, joka on vuodelta 1998. Valokuvaamomuseo on uudistettu vuonna 2019 ja Lapuanliikkeen museo on päivitetty vuonna 2022.

Lapuan patruunatehtaan museon perusnäyttely sijoittuu patruunatehtaan autenttisen tehdasmiljööseen. Ison tehtaan 70 vuotta käytössä ollut tehdassali on näyttelyn näyttämönä. Nykyinen näyttely avautui vuonna 2006. Toimikauden aikana museon perusnäyttely ja palvelukonsepti uudistetaan, mikä hyväksyttiin hyvinvointilautakunnassa alkuvuonna 2024. Purku- ja rakennusvaihe alkavat lokakuussa ja näyttely avautuu tammikuussa 2025. Lapuan patruunatehdas vihittiin käyttöön 31.1.1925.

Näyttely tuodaan nykypäivään näyttelyarkkitehtuurin ja nykytekniikan keinoin. Uusi näyttely kertoo Lapuan patruunateollisuuden satavuotisen tarinan 1920-luvulta nykyaikaan 2020-luvulle. Perusnäyttelyn pääteemoja tulevat olemaan tehtaan historian käännekohtat, patruunateollisuuden kehittyminen Lapualla ja työntekijöiden arkinen tehdastyö. Tuomme näyttelyyn syventävää tietoa tehtaan perustamisesta kansainvälistymiseen, urheiluammunnan ja sotakorvaustuotannon vaikutuksista tuotekehittelyyn sekä havainnollistavan animaation patruunan rakenteesta. Näyttely esittelee Lapuan patruunatehtaan tärkeää merkitystä paikkakunnan kulttuurihistorian ja koko Suomen patruunateollisuuden muotoutumisen kannalta. Museon entistäkin ajankohtaisempi aihepiiri luo myös keskustelufoorumien alueen asukkailla, matkailijoilla ja kaikille kiinnostuneille uuden osallistavan yleisötyön avulla.

Näyttelyn taustoittaminen on tarkoittanut laajaa tutkimustyötä ja lähdeaineiston läpikäymistä kolmen vuoden ajan. Näyttelykokonaisuus ja sen suunnittelu toteutetaan Lapuan kaupungin museotoimen voimin yhteistyössä mm. tutkijoiden, patruunatehtaan entisten työntekijöiden, yksittäisten henkilöiden, yhteisöjen ja suunnittelijoiden kanssa.

Kaupungin kulttuurihistoriallisten museoiden

budjetista kuluja katetaan 40 000 eurolla (2021–2024). Kaupungin tekninen toimi vastaa näyttelyuudistuksessa purkuun ja rakennustyöhön sekä sähkötöihin ja niiden suunnitteluun kuuluvista kustannuksista talousarvioon varatun Vanhan Paukun korjausmäärärahan mukaisesti.

Näyttelyn toteuttamiseksi museo on hakenut harkiten ja kohdennetusti avustuksia mm. Museo-
virastolta innovatiivisiin hankkeisiin koneiden konservoimiseksi yleisön kanssa ja uuden osallistavan yleisötyön palvelumuotoiluun (myönnetty 8 000 euroa *Isojen koneiden tarina- ja konservointityöpajat – Lapuan patruunatehtaan museon uuden näyttelyn yleisötyön paketointi*), Turvallisuuden tukisäätiöltä työntekijöiden äänen esiintuomiseen näyttelyssä (käännöstyöt, äänitykset ja videointi 10 000 euroa) ja Maanpuolustuksen kannatussäätiöltä (15 000 euroa). Lisäksi nykyinen patruunatehdas Nammo Lapua Oy tukee näyttelyämme 30 000 eurolla ja Lapua Ketjut Oy 5 000 eurolla. Yhteensä 68 000 euron ulkopuolisella rahoituksella on suuri merkitys näyttelyn toteutumiselle.

Lapuan patruunatehtaan ja Lapuanliikkeen museot suljetaan patruunatehtaan museon uuden perusnäyttelyn rakentamisen ajaksi. Vanhan näyttelyn purku ja uuden rakennustyöt vaativat näyttelytilan sulkua. Samassa tilassa sijaitseva Lapuanliikkeen museo joudutaan myös sulkemaan rakennustöiden ajaksi.

Perusnäyttely näyttelyarkkitehtuurin ja visuaalisen ilmeen suunnittelusta vastaa INNER Sisustusarkkitehdit Oy. Näyttelyarkkitehtuuri huomioi tehdasmiljöön erityispiirteet ja muodostaa tilaa kunnioittavan yhtenäisen kokonaisuuden.

4.3. PATRUUNAGALLERIA

Patruunagalleria sijaitsee kulttuurikeskus Vanhassa Paukussa, mikä tuo synergiaetuja museolle. Patruunagalleria esittelee tasokkaita eri taiteenlajien vaihtuvia näyttelyitä, jotka ovat pääasiassa ammattitaiteilijoiden yksityis- tai ryhmänäyttelyitä. Näyttelyitä on vuosittain noin 10. Patruunagallerian toiminnasta vastaa Lapuan kaupungin kulttuuripalvelut. Kulttuurisihteerin toimenkuvaan kuuluu gallerian näyttelyiden järjestäminen. Näyttelyihin on avoin haku.

Galleriassa esittäytyvät myös harrastajat ja erilaiset taideopetusryhmät. Kaupungin koulujen kuvataiteenopetus on erityisessä asemassa Patruunagalleriassa, sillä joka toinen vuosi järjestetään yläkoulun ja lukion yhteinen näyttely ”Taiteen kos-

ketus”, joka vuonna 2026 järjestetään 15. kerran. Lapuan kuvataidekoulu esittelee tuloksiaan kansalaisopiston kevätnäyttelyn yhteydessä vuosittain. Yhteistyötä on tarkoituksenmukaista jatkaa, ja aikaväli näyttelyiden järjestämiselle olisi tulevaisuudessa vuorovuosin: joka 2. vuosi yläkoulu ja lukio, joka 2. vuosi kuvataidekoulu ja kansalaisopisto.

Patruunagalleria on käytössä muutaman kerran vuodessa Pohjanmaan Valokuvakeskuksella, POVAlla, sen oman näyttelytilan lisäksi. Tällöin on mahdollisuus esitellä laajempia kokonaisuuksia tai useamman valokuvataiteilijan tuotantoa. Yhteistyö on esimerkki kulttuurikeskuksen tarjoamista synergiaedusta, ja sitä on tarkoituksenmukaista jatkaa.

4.4. MUUT NÄYTTELYTILAT

Kulttuuripalvelut järjestää Palvelukeskus Hopearinteessä, Seniorikeskus Saarenpääkodissa sekä Niittypuiston ryhmäkodissa vuosittain noin parikymmentä näyttelyä. Tavoitteena on viedä soveltuvia näyttelyitä palvelutaloihin. Kulttuurisihteeri järjestää näyttelytoiminnan. Palvelutaloihin vietävien näyttelyiden merkitys on juttutuokioiden antamisessa vanhusten ja vanhainkodin arkeen.

5. KOKOELMAPOLITIikka

Suunnitelmakaudella on päivitetty erillinen kokoelmapoliittisen ohjelma vuosille 2024–2028. Kokoelmapoliittinen ohjelma on se työkalu, jonka avulla kokoelmatyötä tehdään perustellusti ja hallitusti. Siinä määritellään kokoelmatyön periaatteet ja toimintatavat. Sen avulla pyritään takaamaan kokoelmien säilyminen ja samalla niiden paras mahdollinen saavutettavuus.

Kokoelmatyö on tarkkaan harkittua toimintaa. Kokoelmien säilyminen museokokoelmina on turvattava myös museotoiminnan päättyessä. Museon tilat ovat tarkoituksenmukaiset.

TAKO-kokoelmayhteistyötä jatketaan. TAKO on ammatillisesti hoidettujen museoiden välinen tallennus- ja yhteistyöverkosto, jonka tavoitteena on helpottaa ja järjestyttää museoiden tallennustyötä nykyajan esinemaailman keskellä. TAKOn jäsenyys edistää kaupungin museoiden kokoelmien hallintaa ja ajankohtaisen asiantuntijatiedon jakamista verkoston kautta. Museon jäsenyys hyväksytään hyvinvointilautakunnan kokouksessa lokakuussa

2024. Lapua on ollut toiminnassa mukana toukokuusta 2013 lähtien.

TAKOn yhdistyksen tarkoituksena on vahvistaa museoiden kokoelmatyön ammatillista kehittymistä ja museoammattilaisten ammatti-identiteettiä, kehittää ammatillisten museoiden verkostomais-ta tallennus- ja kokoelmayhteistyötä, ylläpitää tallennustyönjakoa, edistää nykydokumentointia, tarjota foorumi kokoelmatyön uusille avauksille, yhteistyölle ja asiantuntijuuden jakamiselle, lisätä kokoelmatyön ammatillista arvostusta ja edistää kokoelmien merkitystä ja käyttöä yhteiskunnan voimavarana. Tarkoituksensa toteuttamiseksi yhdistys voi järjestää koulutuksia ja jäsenmatkoja, harjoittaa tutkimus-, tiedotus- ja julkaisutoimintaa, tehdä aloitteita ja antaa lausuntoja ja tehdä yhteistyötä muiden alan toimijoiden kanssa.

TAKOssa kullekin museolle on määrittelty tietyt tallennusaiheet, joihin ne voivat hallitusti keskittyä. Lapuan kaupungin museot kuuluvat kahteen TAKOn pooliin.

Pooli 2: Yksilö, yhteisö ja julkinen elämä (Lapuanliikkeen museo)

Pooli 4: Tuotanto, palvelut ja työelämä (Lapuan patruunatehtaan museo)

Lapuan kaupungin museo saa näkyvyyttä valtakunnallisesti ammatillisten museoiden kontekstissa mm. TAKOn nettisivuilla, jotka ovat avoimet kaikille. Jäsenetuna kokouksiin osallistuvien matkakulut korvataan valtion matkustussäännön mukaan.

5.1. LAPUAN TAIDEMUSEON KOKOELMAT

Lapuan taidemuseo hallitsee kahdeksaa eri kokoelmaa.

Varatuomari Pauli Laurilan kokoelma voidaan karkeasti jakaa kolmeen osaan: Sam Vannin tuotantoon, pohjalaisiin taiteilijoihin (Honkola, Vionoja, Nelimarkka) sekä muihin yksittäisiin teoksiin (Armas Hutri, Aimo Kanerva, Onni Oja, Sakari Tohka). Tämä kokoelma ei kartu. Kuvanveistäjä Kari Ovaskan perikunnan tallettama kokoelma kattaa huomattavimman osan Kari Ovaskan koko tuotannosta. Se koostuu sekä veistoksista että maalauksista 1970-luvulta vuoteen 1994 (noin 290 teosta).

Taidemaalari Antti Ojalan talletuskokoelma käsittää noin 500 teosta 1960-luvulta alkaen painotuen 1990- ja 2000-luvun tuotantoon. Näyttely

Ojalan kokoelmasta on suunniteltu kesäksi 2025 taiteilijan 90-vuotisjuhlan kunniaksi toteutettavaksi yhteistyössä taiteilijan kanssa.

Armas Paavolan lahjoituskokoelma koostuu suurimmaksi osaksi Anita Snellmanin maalauksista ja muiden kansallisesti merkittävien taiteilijoiden teoksista. Oiva Polarin perikunnan lahjoituskokoelma on kooste Oiva Polarin taiteellisesta tuotannosta (82 teosta).

Päivi ja Veikko Juraman lahjoituskokoelma sisältää teoksia kansallisesti merkittävistä ja ulkomaisilta taiteilijoilta 1800-luvulta 2000-luvulle. Edustettuina ovat mm. Tuomas von Boehm, Helge Dahlman ja Tapani Raittila sekä Joan Miro, Antonio Tapies ja Viktor Vasarely. Riikka Peltoniemen Lapuan taide- ja tiedesäätiölle lahjoittama kokoelman 27 teosta on sijoitettu Lapuan taidemuseoon. Kulttuuripääällikkö ja Lapuan kaupungin museot ovat ehdottaneet julkisten taidehankintojen ohjeiston luomista Lapuan kaupungille.

Lapuan taidemuseon kokoelma. Taidemuseo on hankkinut tai saanut lahjoituksena omiin kokoelmiinsa nuorempien lapualaisten taiteilijoiden (Teemu Mäki, Heli Kurunsaari, Jyrki Portin, Sari Kallio-koski, Maija Hopeavuori, Ville Vuorenmaa) teoksia sekä ulkomaista taidetta eurooppalaisten ystävyyskaupunkien ja residenssissä vierailevilta taiteilijoilta (Irlanti, Viro, Saksa).

Taidekokoelman kartuntaa arvioidaan kokoelmahankinnan yhteydessä eri näkökulmista. 1. Osana kokoelman muodostusta ja kartuntahistoriaa 2. Osana aikansa taiteen tai tietyn taidesuuntauksen kehitystä 3. Osana alueen tai ilmiön historiaa 4. Osana taiteilijan/taiteilijaryhmän tuotantoa 5. Aiheen/tematiikan kautta 6. Dokumentaationa taidemuseon näyttelystä. Teoshankinnoista päätetään kaupungin hallintosäännösten mukaisesti, museon asiantuntijoiden toimesta sekä kaupungin talousarvioiden puitteissa.

Lahjoituksena tarjottavien teosten/kokoelmien suhteen pätevät myös yllämainitut kriteerit. Lapuan taidemuseo ottaa vastaan harkitusti, resurssien puitteissa teoslahjoituksia ja testamentteja kokoelmapoliittisen ohjelman mukaan. Yhteistyötä tehdään Lapuan taide- ja tiedesäätiön kanssa.

Kokoelmahankintojen ja -lahjoitusten dokumentointi ja sopimukset tehdään kirjallisesti osapuolten kesken. Talletuksista tai niiden osista on tavoitteena saada pysyvä osa taidemuseon kokoelmaa.

Lapuan taidemuseon kokoelmat on tallennettu excel-taulukkoon, jota käytetään rekisteröintiin.

Hankinnoista tehdään asianmukainen kirjallinen dokumentointi. Teoskuvat ja kuvalliset dokumentit tallennetaan omaan tietokantaan.

5.2. KULTTUURIHISTORIALLINEN YKSIKKÖ

5.2.1. Lapuan patruunatehtaan museo

Lapuan patruunatehtaan museo tallentaa ja esittelee vuonna 1923 Lapualle perustetun patruunatehtaan historiaa ja siihen liittyviä ilmiöitä. Museon kokoelmapolitiikkana on ottaa vastaan patruunatehtaan koko sen toiminta-aikaan liittyvää erilaista aineistoa lahjoituksina.

Erityisesti museo tavoittelee patruunatehtaan toimintaan tavalla tai toisella liittyneiden ihmisten ja tehtaan arkeen liittynyttä aineistoa. Lapuan kaupungin omistuksessa on kulttuurikeskuksen alueella vielä olevaa patruunatehtaan irtaimistoa. Puolustusvoimien varikolta Vaajakosken Kanavuoresta yhteistyössä puolustusministeriön kanssa talletettu materiaali on hävitetty sekä Sotamuseon että puolustusvoimien materiaalilaitoksen kanssa käytyjen keskustelujen tuloksena. Syynä oli tilanpuute ja se, että vastaavaa materiaalia on Lapuan kaupungin museoiden kokoelmissa. Kehitämme kokoelmien saavutettavuutta ja jatkamme kulttuurihistoriallisen aineiston luettelointityötä.

5.2.2. Pyhälahden valokuvaamomuseo

Pyhälahden valokuvaamomuseon kokoelmat koostuvat Lapualla vuosina 1900–1980 toimineen Pyhälahden valokuvaamon valokuvakokoelmista ja esineistöstä. Yksittäisen valokuvaamon 80 vuotta jatkuneen historian kautta avautuu näkymä valokuvauksen historiaan, ja laajojen negatiivi- ja kuvakokoelmien välityksellä saadaan elävä vaikutelma lähialueen elämänmenosta 1900-luvulla.

Lapuan kaupunki on ottanut lahjoituksena vastaan Pyhälahden valokuvaamon koko irtaimiston, ja tallennusvastuualue on rajattu kyseisen yrityksen toimintaan liittyvään aineistoon. Museon hallussa on noin 1 300 valokuvaamon esinettä, joista osa on esillä uusitusessa perusnäyttelyssä.

Valokuvaamomuseon kokoelmat sisältävät noin

150 000 suurelta osin manuaalisesti luetteloitua negatiivia ja valokuvaa paitsi Lapualta myös Seinäjoen sivuliikkeen toimesta ja muualta maakunnasta. Mukana on runsaasti henkilö- ja ryhmäkuvia, mutta myös maisemakuvia, työkuvia ja otoksia tapahtumista.

Suunnitelmakauden aikana tavoitteena on edistää esineistön inventointia ja jatkaa luettelointia. Jonkin verran negatiiveja ja valokuvia on odottamassa järjestämistä ja luettelointia; myös näiden digitointia ja tallennusta jatketaan. Sekä luettelointi- että arviointityö on aloitettu alkuvuodesta 2017, ja se tulee jatkumaan museon henkilökunnan johdolla. Lapuan kaupungin museoilla otetaan vastaan ainoastaan tallennusvastuuseen liittyen ja harkinnan mukaan. Tietopalvelupyyntöjä kohdistuu erityisesti valokuvaamomuseon kokoelmiin muotokuvaan liittyen. Palveluhinnasto on päivitetty ja se otetaan käyttöön 1.1.2025.

5.2.3. Lapuanliikkeen museo

Lapuanliikkeen museo tallentaa ja esittelee lapuanliikkeen ja Isänmaallisen kansanliikkeen aineistoa koko niiden toiminta-ajalta 1929–1944. Kokoelmaa pyritään kartuttamaan ainoastaan lahjoituksin erityisesti Etelä-Pohjanmaata koskevalla aineistolla harkinnan mukaan. Lapuanliikkeestä kertova näyttely esittelee kommunisminvastaisen liikehdinnän historiaa Suomessa. Lapuanliike oli kommunisminvastaisena kansanliikkeenä alkanut ilmiö, joka sai alkusysäyksensä Lapualla marraskuussa 1929 tapahtuneesta kommunistinuorten kokouksen hajottamisesta. Näyttely perustuu kuvavalikoimaan sekä alkuperäiseen esineistöön. Näyttelyn aikajakso kattaa vuodet 1929–1944, eli lapuanliikkeen ajan Isänmaallisen Kansanliikkeen (IKL) toiminnan lopettamiseen saakka. Esillä oleva aineisto on peräisin kaupungin hallinnoiman Lapuanliikkeen museon kokoelmasta.

5.2.4. Lapuan kotiseutuarkisto (LKoA)

Lapuan kotiseutuarkisto (LKoA) tallentaa Lapuaa koskevaa yksityisluontoista arkistoaineistoa ja henkistä perinnettä. Aineistossa on yhdistysten, yritysten, yksityishenkilöiden ja talojen arkistot. Arkiston toiminta-alue on nykyinen Lapuan kaupungin alue, mutta erityisestä syystä arkistoon voidaan ottaa myös muita alueita koskevaa aineis-

toa.

Arkiston arkistoluettelo pyritään digitoimaan järjestettyjen arkistojen osalta tulevaisuudessa. Arkistoluetteloiden digitointi ja kokoelmien järjestäminen ovat tulevaisuuden haasteita, joihin myös suunnitelmakaudella pyritään lisäämään resursseja mahdollisuuksien mukaan.

6. TUTKIMUS JA JULKAISUT

Lapuan kaupungin museoiden oman henkilökunnan toimesta harjoitetaan museoiden toimialaa ja kokoelmia koskevaa perustutkimusta. Omia tutkimushankkeita voidaan suunnitella myös tilapäisen työvoiman turvin taloudellisten resurssien puitteissa. Tutkimustoimintaan haetaan myös avustuksia kansallisista ja kansainvälisistä rahoitusohjelmista.

Museotoimi pyrkii mukaan laajempiin tutkimushankkeisiin tekemällä yhteistyötä korkeakoulujen ja muiden tutkimusta harjoittavien organisaatioiden kanssa. Taidemuseon tutkimustoiminta keskittyy erityisesti tulevien näyttelyihin teemoihin. Jokaisesta näyttelystä julkaistaan oma näyttelyjulkaisunsa joko Lapuan kaupungin museoiden omana tai tilaustyönä.

Sähköinen ja vuorovaikutteinen paikalliskulttuurin ja kulttuuriperinnön tietopankki HELEMI on perustettu museon toimesta.

7. TALOUS

Lapuan kaupungin museoiden taloussuunnitelma 2024–2026, joka sisällytetään vuosittain yhteistyössä kulttuuripäällikön kanssa osaksi kaupungin talousarviota.

Uusi palveluhinnasto otetaan käyttöön museon palveluista 1.1.2025.

Taloussuunnitelmassa on ilmoitettu tuottoina valtionosuus, joka on vahvistettu 12.10.2023.

Vuonna 2024 vahvistettu henkilötyövuodet 37 %, yht. 3,5.

Yksikköhinta/henkilötyövuosi 85 071 €.

Valtionosuus euroa, yht. 110.167 €.

Lapuan kaupungin museoiden omistusmuoto kunta, joka ei ole ALV-velvollinen.

Laskelmassa ei ole huomioitu kiinteistömenoja eikä vyörytettyjä poistoja

LÄHTEET

Painamattomat lähteet

Lapuan kaupungin museoiden toimintasuunnitelma 2016–2019.

LAPUAN KAUPUNGIN MUSEOT: KOKOELMAPOLIITTINEN OHJELMA 2019–2023. Hyväksytty 14.2.20219.

Verkkolähteisiin viitattu 2024-9-16:

Museolaki. <https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2019/20190314>

ICOM Museotyön eettiset säännöt. [Etusivu - ICOM Finland](#)

Mahdollisuuksien museo - [Opetus- ja kulttuuriministeriön museopoliittinen ohjelma 2030 - Opetus- ja kulttuuriministeriö \(okm.fi\)](#)

Valtioneuvoston asetus museoista. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2005/20051192>

Museoiden valtionosuusjärjestelmän uudistuksen ja museopoliittisen ohjelman 2030 arviointi. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2024:2. Teema Kulttuuri. Julkaisija Opetus- ja kulttuuriministeriö. Tekijä/t Petri Uusikylä, Lassi Köppä ja Urho Lintinen. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/165356/OKM_2024_2.pdf

Laki kuntien kulttuuritoiminnasta. <https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2019/20190166>

Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta 1705/2009 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX®

Lapuan kaupungin strategia 2023 -

<https://lapua.fi/wp-content/uploads/2023/09/Lapuan-kaupungin-strategia-2023-Lapuan-kv-paat-12.6.2023-%C2%A7-62.pdf>

Lapuan kaupungin hallintosäätö 1.3.2023.

<https://lapua.fi/wp-content/uploads/2023/02/Hallintosaanto-1.3.2023-alkaen.pdf>

Kulttuurikeskus Vanhan Paukun kotisivut: <https://vanhapaukku.fi/>

HELEMI. [Helemi \(lapuanhelemi.fi\)](https://lapuanhelemi.fi)

Etelä-Pohjanmaan – jotakin parempaa. Kulttuuristrategia 2019–2025.

https://epliiitto.fi/wp-content/uploads/2020/12/Kulttuuristrategia_2019-2025_S.pdf

Verkossa rikkaammaksi -hanke, Porin taidemuseo, Lönnströmin taidemuseo, Lapuan kaupungin museot ja Jyväskylän yliopiston avoimen tiedon keskus: https://www.wikidata.org/wiki/Wikidata:WikiProject_Collection_data_from_Wikidata_to_Finna

Tekijänoikeuslaki. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1961/19610404> <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1995/19950574>

Laki digitaalisten palveluiden tarjoamisesta.

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:72019L0882FIN_202300853

Tietosuoja laki. [Tietosuoja laki 1050/2018 - Säädökset alkuperäisinä - FINLEX®](#)

TAKO - [TAKO verkosto](#)

